

Nota No 52.

DE BETEKENIS VAN DE GEGEVENS BETREFFENDE HET NATIONALE INKOMEN VOOR DE BELONING VAN DE PRODUCTIEFACTOREN IN DE LANDBOUW IN VERGELIJKING MET DE BELONING VAN DIE IN DE INDUSTRIE.

I. Wijze van berekening.

1. Langs twee wegen kan men een vrij nauwkeurige indruk krijgen over het nationale inkomen van ons land. Deze twee methoden staan bekend onder de namen:
 - a. De subjectieve methode.
 - b. De objectieve methode.
2. De subjectieve methode gaat uit van de Statistiek van de Inkomstenbelasting. Zij sommeert eenvoudig alle inkomens van natuurlijke personen en de zgn. collectieve inkomens (zoals bijv. het inkomen van stichtingen en verenigingen, het rente-inkomen van verzekeringsfondsen, de niet-uitgekeerde winsten van N.V.'s, enz.); daarentegen worden de zgn. overgedragen inkomens (bijv. werklozensteun, uitkeringen van verzekeringsmaatschappijen, rente van overheidsschulden, enz.) van het aldus verkregen totaal in mindering gebracht. Uiteraard moet op deze calculatie een groot aantal correcties worden aangebracht; men denke bijv. aan de fraude bij de aangifte van het inkomen voor de inkomstenbelasting, aan de inkomens beneden de belastinggrens, enz.^{x)}
3. De objectieve methode gaat uit van de netto-productie. Zij sommeert deze van alle bedrijfstakken met medeberekening van de inkomens van beroepen, welke niet tot een bedrijfstak behoren (bijv. de vrije beroepen, ambtenaren, onderwijzend personeel, enz.)^{x)} Voor de "Industrie" verkrijgt de objectieve methode haar belangrijkste gegevens uit de productiestatistiek, de ongevallenstatistiek (gegevens over het aantal type-werklieden) en het zgn. "kostprijsrapport" van het Centraal Bureau voor de Statistiek ("Onderzoek naar de invloed van het arbeidsloon op de kostprijs der producten", 1933). Voor de "Landbouw" gaat de objectieve methode eveneens uit van de brutoproductie, die vrij nauwkeurig - dit in tegenstelling tot de industrie - uit de statistiek bekend is. Het bovengenoemde "kostprijsrapport" bevat gegevens over de kostprijsstelling van de industrie- en van de landbouwproducten, waardoor het mogelijk is de netto-bijdrage van deze beide bedrijfstakken tot het nationale inkomen te bepalen. De afschrijvingen worden terecht tegen vervangingswaarde berekend.
4. Voor een aantal jaren vóór de oorlog (1921-1939) heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek het nationale inkomen volgens beide methoden berekend. ^{x)}
De uitkomsten stemmen vrij goed met elkaar overeen, hetgeen een zeker vertrouwen in de juistheid van de berekeningen geeft. Na de oorlog heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek niet meer als einddoel op zich zelf berekeningen over het nationale inkomen opgesteld. Het is namelijk mogelijk de cijfers, welke men bij toepassing van de objectieve methode gebruikt, uit de Nationale Jaarrekeningen over te nemen (voor de oorlog stonden deze Jaarrekeningen bekend onder de naam: statistieken van de Nationale Boekhouding).

L4
52
A

^{x)} Men zie hiervoor: Het Nationale Inkomen van Nederland, 1921-1939. No 7 der monografieën van de Nederlandse conjunctuur. (Centraal Bureau voor de Statistiek).

211122

II. De cijfers voor 1946 en 1947.

5. Wij geven hieronder allereerst de cijfers, zoals deze door het Centraal Bureau voor de Statistiek voor de jaren 1946 en 1947 werden berekend: x)

Nationaal inkomen verdeeld naar bedrijfstakken (x f.1.000.000,-):

	1946	1947
Nijverheid	3.184	4.492
Landbouw	1.187	1.097
Visserij en jacht	58	44
Handel en verkeer	2.011	2.626
Exploitatie van onroerende goederen	562	549
Overige beroepen alsmede correctiepost	2.324	2.580
Nationaal inkomen	9.326	11.388

Deze gegevens zijn, zoals vermeld, afkomstig uit de Nationale Jaarrekeningen. Dit komt neer op de objectieve methode (sommering van de totale netto-productie).

6. Teneinde de cijfers van de netto-bijdrage van de landbouw tot het nationale inkomen beter vergelijkbaar te maken met die van de industrie, dient de pacht, welke in het landbouwcijfer niet is inbegrepen, doch opgenomen is onder het hoofd "exploitatie onroerende goederen", te worden bijgeteld. Immers is in het cijfer voor de industrie eveneens de opbrengst van het totale geïnvesteerde kapitaal begrepen. Voor de beide betreffende jaren bedroeg de netto-pacht voor alle landbouwbedrijven (voor de eigen bedrijven is zij gewaardeerd) te zamen f.168.000.000,- xx). Verder komt het wenselijk voor van de cijfers in mindering te brengen het bedrag, dat betrekking heeft op de bosbouw - voor 1946 en 1947 resp. f.12.000.000,- en f.13.000.000,- - daar deze een geheel afzonderlijke plaats inneemt.

De kosten van ontginningswerken (zoals van de Nederlandse Heide Maatschappij, de Cultuurtechnische Dienst, de D.U.W.), die in 1946 en 1947 resp. f.96.000.000,- en f.41.000.000,- bedroegen, dienen, als zijnde van geheel incidentele aard, eveneens in mindering te worden gebracht.

Wij komen dan tot de volgende gecorrigeerde cijfers (x 1 miljoen gulden):

	1946	1947
Landbouw, ongecorrigeerd	1.187	1.097
Bij: Netto-pacht	<u>168</u>	<u>168</u>
	1.355	1.265
Af: Bosbouw	12	13
Ontginningswerken	<u>96</u>	<u>41</u>
	- <u>108</u>	- <u>54</u>
Landbouw, gecorrigeerd	<u>1.247</u>	<u>1.211</u>

Verder dient men er bij de vergelijking van de totaalcijfers van landbouw en industrie rekening mee te houden, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek de landbouwindustrieën (zoals suikerfabrieken, aardappelmeelfabrieken, zuivelfabrieken, enz.) niet onder het hoofd "Landbouw" heeft opgenomen, doch onder "Nijverheid". Het betreft hier voor 1946 een post van f.336.000.000,- en voor 1947 van f.527.000.000,-.

x) Bron: Statistisch Bulletin van het Centraal Bureau voor de Statistiek Jaargang 1949, no.17.

xx) Voor de industrie is de overeenkomstige post (huur van de bedrijfsgebouwen) veel geringer en wel in het totaalcijfer van de nijverheid begrepen, daar zij moeilijk afzonderlijk vast te stellen is (meest eigendom).

7. Uit de verklaring hierboven betreffende de objectieve methode gegeven blijkt, dat het totaalcijfer van iedere bedrijfstak weergeeft de som van een groot aantal vermenigvuldigingen (aantal eenheden x prijs) minus goederen en diensten van derden en afschrijvingen. Het totaalcijfer van iedere bedrijfstak geeft dus aan de netto-bijdrage van de bedrijfstak tot het nationale product. Zo wordt ook het totaalcijfer van de landbouw (bij gelijk-blijven van de waarde van de goederen en diensten van derden en de afschrijvingen) bepaald door twee factoren: omvang van de agrarische productie en de prijzen der landbouwproducten.

De buitensporig lange winter van 1946/1947 en de eveneens abnormaal warme en droge zomer van 1947 zijn oorzaak geweest, dat de agrarische productie in 1947 aanzienlijk lager geweest is dan normaal. Welke verschillen hier kunnen optreden, bijv. als gevolg van weersomstandigheden, kan blijken uit het zeer grote verschil tussen de melkproductie in 1947 en die in 1948, welke laatste 23% hoger was dan die in eerstgenoemd jaar (resp. 3,64 miljoen ton en 4,49 miljoen ton). Het spreekt vanzelf, dat dit het deel van de landbouw in het nationale inkomen van 1947 ongunstig heeft beïnvloed.

Voorts wordt, zoals uit het bovenstaande blijkt, naast de voortgebrachte hoeveelheden, de waarde van de netto-productie bepaald door de prijzen. Het is duidelijk, dat bij een beheersing van de prijzen door de overheid, de gevolgde prijspolitiek en de mate, waarin deze beheersing slaagt, bepalend is voor de hoogte van het aandeel der verschillende bedrijfstakken in het nationale inkomen. Bepaalde producten - en dit geldt zowel voor de landbouw als voor de industrie - lenen zich beter tot een beheersing der prijzen dan andere.

III. Heeft het zin de totaalcijfers van de netto-productie der verschillende bedrijfstakken uit te drukken per persoon, werkzaam in die bedrijfstak?

8. Wij vragen ons thans af, of men uit de cijfers van het nationale inkomen enige conclusie kan trekken met betrekking tot de beloning van de arbeid, in een bepaalde bedrijfstak verricht.

Alvorens hierop definitief antwoord te geven, moge in deze paragraaf allereerst de methode worden aangeduid, waarbij men de bijdrage van een bepaalde bedrijfstak tot het nationale inkomen deelt door het aantal beroepspersonen in de betreffende bedrijfstak, bijv. het bedrag van de landbouw deelt door de agrarische beroepsbevolking. Slechts ter illustratie zullen wij deze methode hieronder weergeven. Aan de aldus verkregen cijfers kan ons inziens namelijk geen (grote) betekenis worden gehecht voor de bepaling van het peil van de arbeidsbeloning in een bepaalde bedrijfstak.

Deze wijze van berekening stuit allereerst op moeilijkheden, doordat de tegenwoordige indeling van de Nederlandse beroepsbevolking niet volledig bekend is. De laatste gegevens hieromtrent dateren van de volkstelling van 1930. Voor de landbouw kan men echter wel enige gegevens putten uit de inventarisatie van de landbouwcrisisorganisatie van 1947. Het blijkt dan, dat het aantal beroepspersonen in de landbouw sinds 1930 slechts weinig is toegenomen. Waar onze bevolking de laatste twintig jaar echter wel sterk is gestegen, betekent dit, dat het aandeel van de landbouw in de totale Nederlandse beroepsbevolking is gedaald.

Wat betreft de beroepsbevolking in de industrie baseren wij ons op voorlopige cijfers, ons verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Wij komen dan tot de volgende opstelling:

Beroepsbevolking:	1930		1947	
	totaal	in %	totaal	in %
Landbouw	639.000	20,1	660.000	17,1
Industrie	1.236.000	38,8	1.306.000	34,0
Overige beroepsbevolking	1.311.000	41,1	1.884.000	48,9
Totaal	3.186.000	100	3.850.000 ^{x)}	100

^{x)} Aangenomen op 40,1% van de gehele bevolking (evenals in 1930).

Van de beroepsbevolking in de landbouw zijn ca 17% vrouwen, van de beroepsbevolking in de industrie 16%. De vrouwen, die een beroep gevonden hebben in de industrie, werken echter het gehele jaar, terwijl de vrouwenarbeid in de landbouw zich over het algemeen tot het zomerhalfjaar beperkt.

Wij delen nu het deel, dat de landbouw en de industrie in 1946 en 1947 tot het nationale inkomen bijdroegen, door de aldus gevonden aantallen beroepspersonen in beide bedrijfstakken. Ter vergelijking geven wij tevens de cijfers voor 1938; het aantal beroepspersonen in 1938 is geschat aan de hand van de percentages in 1930.

	Netto-productie (x miljoen gulden)			Aantal beroepspersonen		Aandeel in de netto-productie per hoofd van de beroepsbevolking (in gulden per jaar)				
	1938	1946	1947	1938	1946 en 1947	1938	1946	idem in % v. 1938	1947	idem in % v. 1938
Landbouw	456	1.247	1.211	675.000	660.000	675	1.890	280	1.830	271
Industrie	1.513	3.184	4.492	1.333.000	1.306.000	1.135	2.440	215	3.440	303

Het blijkt, dat het cijfer voor de industrie alle jaren aanmerkelijk hoger was dan voor de landbouw. Na de oorlog is het aandeel in de netto-productie per hoofd van de beroepsbevolking in de landbouw aanvankelijk sneller gestegen dan in de industrie (1946), doch in 1947 is het beeld weer omgekeerd.

9. Toch mogen wij hieruit zonder meer nog niet de conclusie trekken, dat de beloning van de menselijke arbeid in de industrie aanzienlijk hoger is dan in de landbouw, want daarover geven de cijfers geen uitsluitel. Immers de cijfers, uitgedrukt per hoofd van de beroepsbevolking, zijn afgeleid van de totaalcijfers van de betrokken bedrijfstak (resp. landbouw, industrie) en deze totaalcijfers omvatten het inkomen, dat de drie productiefactoren arbeid, kapitaal en grond in de betreffende bedrijfstak hebben genoten met inbegrip van een zekere ondernemerswinst. Zowel het totaalcijfer van iedere bedrijfstak als het deelcijfer per beroepspersoon bestaat dus uit: arbeidsloon, kapitaalrente, grondrente en ondernemerswinst. Het spreekt bijv. vanzelf, dat het rentebestanddeel niets heeft uit te staan met het aantal beroepspersonen in de betreffende bedrijfstak, doch in eerste instantie bepaald wordt door de in de bedrijfstak bestaande investeringen.

Slechts wanneer de totaalcijfers alleen uit arbeidsloon zouden bestaan, zouden de deelcijfers per beroepspersoon enige aanwijzing geven over de beloning van de menselijke arbeid in de betreffende bedrijfstak. Maar ook dan nog mag men zonder meer uit de cijfers niet de conclusie trekken, dat de arbeid in de ene bedrijfstak hoger beloond wordt dan in de andere. Immers de cijfers geven slechts een gemiddelde aan en mogen niet zonder meer vergeleken worden, omdat wij niet weten op welke soort arbeid ze betrekking hebben (ongeschoolde arbeid, geschoolde arbeid, enz.). Het ligt voor de hand, dat het aantal geschoolde krachten - dit in ruime zin te verstaan - in de industrie relatief in een andere orde van grootte ligt dan in de landbouw. Zo zullen hoge salarissen voor wetenschappelijk onderzoekingswerk in een bedrijf als bijv. Philips wel het cijfer voor de industrie mede bepalen, doch op een landbouwbedrijf ontbreekt dergelijk werk; de beloning voor landbouwonderzoekingswerk is in de cijfers van het C.B.S. dan ook niet onder het hoofd "Landbouw", doch onder "Onderwijs", "Overheid" of "Overige beroepen" opgenomen.

10. Wij achten het dan ook niet toelaatbaar om uit de cijfers van het nationale inkomen, gedeeld door het aantal beroepspersonen in de betreffende bedrijfstak werkzaam, zonder meer een conclusie te trekken ten aanzien van de beloning van de menselijke arbeid in die bepaalde bedrijfstak:

- 1e. omdat de cijfers niet alleen arbeidsloon, maar ook kapitaalrente, grondrente en ondernemerswinst omvatten.
 2e. omdat het arbeidsloondeel van de cijfers niet geheel vergelijkbare arbeid betreft.

Wil men zich metterdaad een oordeel vormen over de beloning van dezelfde soort arbeid in landbouw en industrie, dan moet men eenvoudig de lonen voor vergelijkbare arbeid (resp. geschoold, ongeschoold) in landbouw en industrie tegenover elkaar stellen. Daarbij dient men er dan voorts nog rekening mee te houden, dat, in verband met het verschil in de kosten van levensonderhoud tussen de stad en het platteland, een eventueel verschil in geldloon nog niet altijd een verschil in reëel loon betekent.

Met het voorgaande hebben wij niet willen bestrijden, dat de beloning van de drie productiefactoren (arbeid, kapitaal en grond) in de landbouw in het algemeen geringer is dan in de industrie, doch slechts willen aantonen, dat het hanteren van de gegevens betreffende het nationale inkomen in dit verband ontoelaatbaar is.

IV. Splitsing van de arbeidsfactor en de kapitaalsfactor.

11. Na onze kritische opmerkingen in de voorgaande paragrafen, willen we thans nog trachten tot een meer positief gegeven te komen. We gaan daarbij als volgt te werk. We kennen de totale bestaande investeringen in de landbouw (1947: grond, gebouwen, inventaris). Indien we er van uitgaan, dat in de landbouw 3% rente genoten wordt over het geïnvesteerde kapitaal, kunnen we volgens onderstaande methode een cijfer berekenen, dat voor de landbouw aangeeft: alle lonen met inbegrip van het ondernemersloon en eventuele ondernemerswinsten en -verliezen. Een verdergaande benadering is niet mogelijk.

<u>1947.</u>	<u>gld.</u>
Bedrag van de landbouw in het nationale inkomen	1.211 miljoen
af: Netto-pacht	- 168 "
	<hr/> 1.043 miljoen
af: 3% rente van het in de levende en dode inventaris geïnvesteerde kapitaal (1,7 milliard)	- 51 "
Loon- + winstdeel van de landbouw van het nationale inkomen	<hr/> 992 miljoen
Dit is per hoofd van de agrarische beroepsbevol- king (: 660.000)	<hr/> 1.503 gld. =====

Het aldus gevonden cijfer (f.1.503,-) is een zekere indicator voor de gemiddelde beloning van de menselijke arbeid in de landbouw in 1947, met inbegrip van de gemaakte winsten en verliezen, welke in de landbouw zeer moeilijk te scheiden zijn.

Voor de industrie behoeven wij deze omweg niet te maken, daar het Centraal Bureau voor de Statistiek het totale loonbedrag kent (dus excl. winsten).

Het bedroeg in 1947	2.685 miljoen
Dit is per hoofd van de beroepsbevolking (:1.149.000 ^x)	<hr/> 2.337,- gld.
Bedrag van de industrie in het nationale inkomen	4.492 miljoen
af: Totaal loonbedrag	- 2.685 "
	<hr/> 1.807 miljoen
In het aldus gevonden bedrag is uiteraard de beloning voor de ondernemersarbeid van de zelfstandige ondernemers nog inbegrepen, waarvoor een correctie dient te worden aangebracht. Waarderen we de beloning van deze ondernemersarbeid op het boven gevonden bedrag van f.2.337,- dan krijgen we:	
	1.807 miljoen
minus 157.000 x 2.337,-	- 367 "
Beloning voor het kapitaal (incl. winsten)	<hr/> 1.440 miljoen

^x) Dit cijfer, dat alle loon- en salaristrekenden in de industrie omvat, is gevonden door de industriële beroepsbevolking van 1.306.000 personen te verminderen met het geschatte aantal van 157.000 zelfstandige ondernemers (kleine bazen, enz.)

Daar de totale investeringen in de industrie in 1947 10,0 milliard bedroegen, komt het bovenstaande bedrag neer op een rentepercentage van ruim 14% (rente + winsten).

Rekening houdend met vele onnauwkeurigheden, welke in bovengestane becijferingen kunnen voorkomen, duiden de resultaten er zeker op, dat zowel de beloning van de arbeid als van het kapitaal in de industrie hoger ligt dan in de landbouw. Ten aanzien van de factor arbeid merkten we reeds op, dat de arbeid in industrie en landbouw verricht, niet geheel vergelijkbaar is. We wijzen er dan ook nog eens op, dat men de bovengestane cijfers met reserve moet interpreteren.

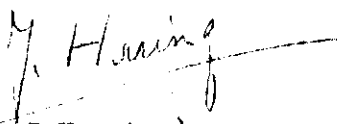
V. Conclusies.

- a. Het nationale inkomen kan volgens de objectieve methode worden berekend door somming van de netto-productie van alle bedrijfstakken, met medeberekening van de inkomens van beroepen, welke niet tot een bedrijfstak behoren. Het cijfer van iedere bedrijfstak geeft aan de totale netto-bijdrage van die bedrijfstak tot het nationale product. De resultaten van een berekening van het nationale inkomen zullen altijd slechts een globaal karakter dragen.
- b. Het is niet toelaatbaar om uit de cijfers van deze totale netto-bijdrage per bedrijfstak zonder meer conclusies te trekken t.a.v. de beloning van de menselijke arbeid in die bedrijfstak, omdat die netto-bijdrage niet alleen arbeidsloon, maar ook kapitaalrente, grondrente en ondernemerswinst omvat.
- c. Voor een vergelijking van de beloning van de factoren arbeid en kapitaal in landbouw en industrie behoort de netto-bijdrage voor elke bedrijfstak te worden gesplitst in het deel, dat aan de arbeid toevalt en het deel, dat ten goede komt aan het kapitaal. De beschikbare gegevens laten slechts een zeer globale splitsing naar de factoren toe. Bovendien dient nog in gedachten te worden gehouden, dat de factor arbeid in beide takken niet geheel gelijksoortig van samenstelling is.
- d. Met alle voorbehoud, gelegen in de voorgaande conclusie, is het resultaat van de berekeningen, waarbij een splitsing is uitgevoerd, dat in 1947 de beloning per hoofd van de beroepsbevolking in de landbouw rond f.1.500,- bedroeg tegenover ruim f.2.300,- in de industrie. Ten aanzien van het kapitaal is de uitkomst, dat het in de industrie geïnvesteerde kapitaal gemiddeld 14 pct rendement opleverde, terwijl in de landbouw is uitgegaan van 3 pct van het bedrijfskapitaal en het huidige pachtpeil voor de grond, dat minder oplevert dan 3 pct netto-rendement.

's-Gravenhage, 16 Juni 1949.

Afd. Algemeen Economisch Onderzoek
Samengesteld door:
Drs G.Greidanus.

De Directeur,

(Dr J. Horring).